

HØRINGSSVAR FRA KIRKEMUSIKKSENTER NORD - NOU 2013:4 KULTURUTREDNINGEN 2014.

Vi viser til høringsbrev fra Kulturdepartementet datert 11. mars 2013 med invitasjon til å delta i høring av NOU 2013:4 Kulturutredningen 2014.

INNLEDNING

Kirkemusikksenter Nord (KiN) er et ressurs- og kompetansesenter for kirkemusikerne i Nord-Norge og det kirkemusikalske arbeid i landsdelen. www.kin.no

KiN skal søke å oppnå dette gjennom å:

- være **samarbeids- og kontaktorgan** for kirkemusikerne
- arbeide for **rekruttering** til kirkemusikeryrket og initiere tiltak som kan øke interessen for musikkformen
- arbeide for **videreutvikling og faglig oppdatering** av kirkemusikere
- ha fokus på **landssamarbeid**
- drive **nettverksbygging** mellom kirkemusikere og øvrig kulturliv og **samordne kirkemusikalske tiltak** med øvrige kulturaktører i nord
- initiere **nyskapende** kirkemusikalske tiltak
- initiere kunst- og kulturvirksomhet som fremmer engasjement og **samvirke mellom amatører og profesjonelle** og legge til rette for å nytte kirkene som lokale kulturbygg
- bidra til utvikling av kunst- og kulturutfoldelse som engasjerer **barn og unge**
- fremme videreutvikling av **kvensk og samisk kirkemusikk**

Senteret er det eneste av sitt slag i Norge og drives med støtte fra bl.a Norsk kulturråd, Nordland fylke/DA bodø

Kirkemusikksenter Nord's høringssvar avgrenses til forhold som vedrører kirkemusikere og deres profesjonelle yrkesutøvelse, men også til deres arbeid med kor og ensembler som er organisert i frivillige lag og foreninger.

GENERELLE MERKNADER

KiN merker seg med glede at Den norske kirke er tatt med og beskrevet som en viktig kulturell institusjon i Norge. Sammen med Forvaret beskrives Kirken som en kulturbærende organisasjonen i vår kulturelle nasjonsbygging etter 1814.

Samtidig ser vi at kirkens kulturarbeid er omfattende og kunne vært viet langt mer plass i utredningen. Der pekes kun på Kirkens Kulturmelding fra 2004, og kulturrådgiverordningen som er opprettet i bispedømmene. Kirkerådets Plan for kirkemusikk 2008 er ikke nevnt.

KULTURARBEID I KIRKEN

Den norske kirke er en av de største aktørene innen kunst og kultur i det norske samfunnet. I Kulturløftet II het det at kirkekulturen skal styrkes. Dette var en noe unyansert formulering og virkningene har ikke vært enkle å måle. I kjølvannet av Kirkens kulturmelding 2004 ble senter for kunst, kultur og kirke opprettet i Oslo. Det ble etter hvert også opprettet kulturrådgiverstillinger ved alle landets bispedømmer.

Bærebjelken i kirkens kulturarbeid er likevel alle landets kirkemusikere. Der hvor det finnes en kirke, finnes det også en kirkemusiker. Kantoren/organisten er mange steder den eneste profesjonelle musiker i lokalmiljøet. Kirkemusikerne er lokalt ansatt i kirkelig fellesråd. Bispedømmerådene har ikke arbeidsgiveransvar for kirkemusikergruppen.

Gjennom Kirkemusikksenter Nord sitt arbeid ønsker vi bidra til å utvikle nord-norsk kirkemusikk. Det er i dag store mangler når det gjelder å følge opp vel 100 profesjonelle musikere i faste stillinger spredt over hele landsdelen. Det er i tillegg stor krise når det gjelder rekruttering til kirkemusikeryrket, ikke bare i vår landsdel, men landet generelt.

Ikke alle kommuner har distriktsmusikere, men stort sett hver eneste bygd har en kirke og en kirkemusiker. Kirken som lokalt kulturbygg med sin egen kirkemusiker i spissen yter betydelig kulturkompetanse i sitt nærmiljø, og fortjener å bli tatt på alvor og hentet fram i lyset. Ikke sjelden er det kirkemusikeren som også er dirigent for det lokale koret, som står i spissen for korpsdrift, og som jobber deltid i kulturskolen i tillegg til organistjobben. Kirkemusikere har vært aktive i byggingen av det kultur-norge vi har i dag, innehar stor kompetanse i kultursaker og blir lagt merke til også utenfor kirkens egne organer.

I 2009 deltok 1,4 millioner mennesker på nesten 11 000 kulturarrangementer i kirkene i Norge. Nestleder i MFO, Anders Hovind uttalte da i bladet Musikk-Kultur: Tallene på kulturarrangementer og alle deltakerne på disse hadde ikke vært på langt nær så store hvis det ikke hadde vært for de lokale kulturarbeiderne – og da i første rekke kirkemusikerne. Det skal derfor skrytes av alle landets kirkemusikere som planlegger, sørger for finansiering og kunstnerisk gjennomføring av tallrike prosjekter til glede for menighet og lokalbefolkning for øvrig. Dette er også tydelig uttrykt i kirkens kulturmelding «Kunsten å være kirke»: «Kirkemusikerne er helt sentrale i å virkeliggjøre kirkens kulturvisjon.» Det er lokale kulturaktører og kirkemusikere som er motoren i kirkens kulturarbeid.

Kirkemusikksenter Nord sitt viktigste samfunnsoppdrag er å ta godt vare på den enorme ressursen disse musikerne utgjør i sitt lokalsamfunn. I tillegg er det et uttalt mål å sørge for rekruttering til yrket, slik at vi også i fremtiden kan nyte godt av den kompetansen denne yrkesgruppen bidrar med, ofte i kombinasjon med stor grad av idealisme for å få ting til på små og store steder. Vi mener at opprettelsen av ressurs- og kompetansesenter for kirkemusikk i stor grad kan bidra til å nå målsetningene som lå til grunn i kirkens kulturmelding "Kunsten å være kirke". Vi ser derfor gjerne at Kirkerådets ønske om et nettverk av landsomfattende sentra blir realisert, noe som uten tvil vil bidra til å styrke den kulturelle grunnmuren i lokalsamfunnene.

VÅR MODELL:

I Bodø har det vært fokus på rekruttering til kirkemusikeryrket de siste 20 år. Prosjekter av ulik art har blitt gjennomført og den første formelle dannelsen av et senter kom i 2003 under navnet Regionalt senter for kirkemusikk i Bodø. Initiativet kom fra daværende domkantor Magne Hansen, og prosjektet ble støttet av Opplysningsvesenets fond (OVF). Norsk kulturråd kom inn på

finansieringssiden i 2004. Kirkerådet behandlet ideen fra Bodø i 2006, og ønsket et nettverk av landsomfattende sentra. Kirkemusikksenter Nord fikk daglig leder i full stilling i 2009. Arbeidsgiverlinjen i Den Norske Kirke er todelt. Prestene er ansatt i bipedømmerådene, mens de andre yrkesgruppene er ansatt i fellesrådene lokalt. Kin's representantskap er godt fundert og har representanter fra begge arbeidsgiverlinjene i Kirken. Kirkemusikksenter Nord er samlokalisert med musikkseksjonen ved Bodø domkirke.

Vi mener i dag å ha en organisatorisk modell som virker godt overfor kirkemusikergruppen. Kirkemusikksenter Nord er i ei særstilling, ikke bare i Nord-Norge men i hele landet, med tanke på muligheter til å skape nettverk, bygge kompetanse, og drive rekruttering. Vi opplever at samholdet blant organistene har blitt styrket, og at senteret nå er innarbeidet som et viktig organ og talerør for kirkemusikerne i landsdelen.

Senteret med base i Bodø, har vært møysommelig bygget opp gjennom mange år, og har i dag også tatt over ansvaret for Bodø Internasjonale Orgelfestival. Kirkemusikksenter Nord har vakt interesse og positiv oppmerksomhet i hele landet, er et unikt pilotprosjekt og springer direkte ut av intensjonene i kirkelig kulturmelding, "Kunsten å være kirke" som kom i 2003.

Kirkemusikksenter Nord arrangerer fagdager for kirkemusikere, kirkemusikkurs for ungdom fra hele landet, vi har startet orgelklubb for alle med interesse for kirkemusikk og ønsker å bidra til å minske rekrutteringskrisa innenfor kirkemusikk. Kirkemusikkutdanningene i hele landet sliter med å få nok studenter, noe som er i ferd med å resultere i en kirke med svært få lokale musikere. Noe som igjen fører til at en må basere seg på å hente kompetanse fra andre land som ikke kjenner vårt språk og kultur.

Kirkemusikksenter Nord ønsker også å være med på å fornye kirkemusikken, og kirken som kulturarena er en vind som har blåst lenge i dokumenter og festtaler. Vi ser at for å realisere forventningene om en kirke med vidt kulturbegrep, trengs nettopp et slikt senter som vi representerer. Noen som kan stå fremst og trekke i tråder og åpne opp dører til f. eks. samarbeid med andre kulturaktører.

Kirkemusikksenter Nord kan bl.a. vise til godt samarbeid med Nordland fylkeskommune, Musikk i Nordland i 2010, der vi førte sammen distriktsmusikere og kirkemusikere til et unikt møte mellom yrkesgrupper som ellers ikke møtes så ofte, til felles fagdager, samspill og mesterklasser med bl.a. Wolfgang Plagge og Prof. Bjørn Andor Drage. Dette samarbeidet viderefører vi nå til høsten med prosjektet "Orgel i samspill". Andre eksempler er boken "Noen salmer fra Nord", en salmebok med nordnorske salmer og folketoner utgitt av Kirkemusikksenter Nord i samarbeid med Kirkelig utdanningscenter i Nord (Tromsø). Vi er sogar i skrivende stund i ferd med å kjøpe inn et flyttbart orgelpositiv til bruk i hele fylket, etter samarbeid om felles søknad til Snn1 Nord-Norge fra Kirkemusikksenter Nord, Bodø Internasjonale Orgelfestival, Bodø Kulturhus og Nordland Musikkfestuke. Samarbeid skaper nye og store muligheter.

Nordland fylkeskommune, gjennom DA-Bodø har sett verdien av vårt arbeid, og besluttet i november 2012 å tildele en million kroner til det videre arbeidet med å utvide senteret, etter søknad fra KiN.

Vår virksomhet har som sagt hatt ringvirkninger og betyr svært mye for kirkemusikken i vår region, men også i et landsdelsperspektiv. Det finnes uante muligheter til utvikling av det kirkemusikalske miljøet, både gjennom samarbeid med det frivillige kulturlivet og med profesjonelle kulturaktører. Vi ønsker at kirkemusikk skal bli tatt på alvor, på lik linje med

rytmisk musikk, folkemusikk, rock, distriktsmusikere, landsdelsmusikere og orkestermusikere. Dersom støtten til kirkemusikk ble løftet opp på samme nivå, vil det kunne ha stor betydning for kulturlivet i alle lokalsamfunn.

FLERE UTFORDRINGER:

Domkirkene

I all hovedsak kommer de fleste midler til kirkekulturelt arbeid fra regionale og nasjonale støtteordninger. Det meste av dette er prosjektmidler. Et unntak er «Domkirkemillionen» som har stått uendret de siste 20 år. Dette er «ikke-øremerkede midler» som gir domkirkene mulighet til å være regionsentre for kirkemusikalsk aktivitet. En økning i støtten til domkirkene vil uten tvil bygge en sterkere kulturell grunnmur i kirken og gi uttelling for de mange kor, lag og foreninger som nyter godt av kulturelle aktiviteter i landets domkirker. I tillegg vil det gi bedre vilkår for at domkirkene kan bli enda sterkere regionale kraftsentra for kirkemusikk.

Kirkemusikksenter Nord hadde ikke eksistert i dag uten en betydelig innsats fra ildsjeler i miljøet rundt Bodø Domkirke. Men det er ikke nok å satse på at tilstedeværelse av ildsjeler skal være det avgjørende kriterium og drivende kraft for en utbredt kulturell aktivitet og produktivitet i domkirkene, sogar i alle landets kirker.

De lokale fellesrådene som er arbeidsgiver for kirkemusikerne har i liten grad midler til kirkekultur utover bygningsvern og lønnsmidler til kirkemusiker. Det er svært begrenset med produksjonsmidler til å drive den aktiviteten menighetene ønsker seg. Dette gir svært store forskjeller på det kirkemusikalske tilbudet fra sted til sted. Det gir liten forutsigbarhet, og mye energi går fra å være kunstner til å skrive søknader og rapporter. Støtten til kirkekulturelle tiltak og prosjekter må økes betydelig dersom vi ønsker å ta vare på den kulturelle kraften som kirken har bidratt med gjennom århundrer. For å gjøre dette trenger vi domkirker med en sterk økonomi i ryggen. Styrking av landets domkirker er i praksis et lokalt kulturløft i allerede eksisterende kulturell infrastruktur.

Menighetene

Kirkemusikere i dag har et stort ansvar, men ingen myndighet. Myndigheten ligger i kirkens rådsstruktur. Kirkerådet kom med en rådgivende plan for kirkemusikk i 2008. Meningen er at alle menigheter skal utvikle hver sin lokale plan for kirkemusikk. Dette er i varierende grad gjennomført i de ulike menighetene. Etter vår mening bør det ligge en premiering i form av økt støtte til de menigheter som har tatt på alvor arbeidet med å utvikle en lokal plan for kirkemusikk. Planen vil være en styrke og et viktig arbeidsredskap for den enkelte organist, og legge et visst press på menighetene i arbeidet med å utvikle kulturarbeidet i kirkene.

Frivillighet

Mye av kulturaktivitetene i kirken utøves gjennom sangaktiviteter for store og små, oftest organisert som frivillige lag og foreninger. Her gjelder de samme forhold som er drøftet innenfor frivillighetsfeltet i utredningen. Det er også et problem at kunnskapen blant de kirkelige arbeidsgiverne om frivillige organisasjoner er for lav.

I kirken opplever vi i den senere tid en lavere gjennomsnittsalder på barneaktiviteter. Dette skyldes mer satsing på babysang gjennom trosopplæringsreformen. Det blir samtidig færre ungdom i lokale kor på landsbasis. Det er et stort behov for flere instruktører og dirigenter, og en dirigentlønsordning kan i mange tilfeller være avgjørende for å gjennomføre og

videreføre arbeidet med kor på alle nivåer i kirkene.

Vi opplever at det har blitt mer krevende å skaffe tillitsvalgte i de kirkelige frivillige lag og foreninger. Noe av årsaken kan skyldes at det har blitt for komplisert og krevende å være tillitsvalgt.

De fleste støtteordninger er prosjektbasert, noe som krever både søknadskompetanse og strenge krav til rapportering og regnskapsførsel. Frifond er en god og ubyråkratisk støtteordning for barne- og ungdomskultur. Noen kirkelige lag har hatt nytte av grasrotandelen og VO midler, men mange velger dette bort fordi det er for mye arbeid i forhold til fortjeneste. Momskompensasjon har liten virkning i mindre lag.

TILTAK

KiN applauderer forslaget om å styrke den lokale grunnmuren i kulturlivet. Vi stiller oss bak utvalgets forslag om å samle flere av de kulturrelaterte etater og organisasjoner under Kulturdepartementet. Vi støtter også varmt innføringen av en dirigentlønnsordning og mer tillitsbaserte støtteordninger til det frivillige musikklivet.

Utvalget tar til orde for at det kulturpolitiske ansvarsområdet bør avgrenses i tråd med begrepet "ytringskultur" og at dette omfatter både profesjonell og frivillig og amatørbasert kulturvirksomhet. KiN oppfatter drøftingen som relevant, men at «ytringskultur» først og fremst er et kommunikativt begrep og ikke et begrep man forbinder med kulturfeltet generelt. Det kan oppleves litt forvirrende å bruke dette ordet i ny betydning. Vi er enige i at kulturbegrepet bør smales inn.

NYE FORSLAG

1. Øk overføringene til landets domkirker, og gi driftstilskudd til de fellesråd/menigheter som har godkjente planer for kirkemusikk.
2. Opprett flere kirkemusikksentre etter modell fra KiN, gjerne samlokalisert med domkirkene.

Øivind Mikalsen

Tove Helen Bakkemo

Kirkemusikksenter Nord v/Styret

Daglig leder, KiN